

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till a.iu@regeringskansliet.se

Remiss om SOU 2025:35 Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända

Er beteckning: A2025/00455

Sammanfattning

Länsstyrelsen Gävleborg (fortsättningsvis Länsstyrelsen) tillstyrker stora delar av utredningens förslag. Länsstyrelsen ser positivt på de förslag till förbättringar som givits utifrån ett barnperspektiv, att etableringsboendet blir en rättighet och att kommunernas inflytande över mottagandet stärks.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen där Länsstyrelsen fortsatt föreslår ha en roll i samverkan, som en länk mellan Migrationsverket och kommunerna. Länsstyrelsen tillstyrker det nya uppdraget om uppföljning av kommunernas arbete med etableringsboende.

Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna neddragningen med 30 miljoner kronor, till följd av att länsstyrelserna inte längre föreslås fatta beslut om kommunal, inte står i proportion till den del av uppdraget som föreslås försvinna. Arbetet med att fatta beslut om kommunal är en liten del av arbetsinsatsen och det är processen innan som utgör den större delen av arbetet. Med anledning av att Länsstyrelsen fortsatt föreslår ha kvar en stor del i arbetet med dialog och samverkan samt följa upp kommunernas arbete med etableringsboende kommer det arbetet att påverkas av den föreslagna neddragningen av medel. Arbetet idag är även mer komplext.

Länsstyrelsens övriga synpunkter och medskick redovisas under respektive avsnitt.

Kapitel 8. Fördelning av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner

8.4.1 Fördelningen sker i flera steg

Länsstyrelsen föreslår att uppdraget att informera kommunerna om utfallet av fördelningsmodellen tillfaller länsstyrelserna och regleras i etableringsboendeförordningen.

För att ge förutsättningar för en sammanhållen process och dialog bör Länsstyrelsen ha ett utpekat ansvar att sprida information om preliminära tal och komma in tidigare i processen. Enligt 9 § i förslaget om etableringsboendeförordning ska Migrationsverket informera länsstyrelserna och kommunerna om det preliminära utfallet från fördelningsmodellen och det preliminära utfallet från takmodellen. Migrationsverkets uppdrag bör kompletteras med ett uppdrag till länsstyrelserna om att informera kommunerna om fördelningsförfarandet och möjligheten att ange hur många nyanlända de önskar ta emot. Med en mer komplex process bedömer vi att det är för sent att länsstyrelserna kommer in i informationsprocessen först när anvisningstalen redan är fastställda.

Länsstyrelsen föreslår därför att etableringsboendeförordningen § 9 får följande tillägg:

”Länsstyrelserna ska informera kommunerna om fördelningsförfarandet och möjligheten att ange hur många nyanlända de önskar ta emot.”

8.4.2 En uppdaterad fördelningsmodell

Länsstyrelsen är positiv till att samrådsförfarandet i framtagandet av fördelnings- och takmodellerna även fortsättningsvis ska bedrivas på ett liknande sätt som dagens samråd gällande läns- och kommunal.

Länsstyrelsen är även positiv till förslaget att Arbetsförmedlingen, Boverket, länsstyrelserna och Migrationsverket i samråd med SKR ska få i uppdrag att utveckla fördelningsmodellen och takmodellen innan ikraftträdandet av etableringsboendelagen. Samrådet kommer att bli mer komplext utifrån att fördelningen föreslås styras av fler kriterier och omfattar både modellen för anvisningstal och modellen för kommuntak. Inledningsvis när en ny fördelningsmodell ska tas

fram och implementeras kommer detta att kräva ytterligare arbetsinsatser för berörda myndigheter.

8.4.4 Justering av utfallet från fördelningsmodellen efter kommunernas önskemål

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelserna får i uppdrag att sammanställa kommunernas önskemål och informera Migrationsverket om önskemålen. Förslaget går i linje med processen idag för fördelningstal för anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet samt processen kring fastställande av anvisningsandelar för mottagandet av ensamkommande barn.

Kapitel 9. Anvisningsförfarandet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att myndigheten ges i uppdrag att föra dialog med kommunerna inom länet i syfte att främja att kommunerna planerar för att ta emot och ordna en bostad för de nyanlända som får omfattas av anvisning.

Det är av vikt att förslaget att länsstyrelserna ska föra dialog om kommunernas planering för att ta emot och ordna bostad omfattar helheten i kommunernas mottagande samt insatser till hela gruppen nyanlända. Vi föreslår att uppdraget tydligare knyts till Länsstyrelsens uppdrag att följa upp kommunens insatser och mottagande.

Länsstyrelsen ser positivt på de förslag till förbättringar som givits utifrån ett barnperspektiv, att kommuntalen kan överskridas om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa och att ärenden som inkluderar barn ska ha förtur vid anvisningar.

Kapitel 10. Etableringsboende

10.3 Nyanlända har en tidsbegränsad rätt till etableringsboende.

Länsstyrelsen ser positivt på att etableringsboendet föreslås bli en rättighet. Det bör dock tydliggöras att de kommuner som vill erbjuda långsiktigt hållbara boendelösningar med längre kontrakt eller tillsvidarekontrakt ska kunna göra det. Detta för att möjliggöra för kommunerna att ha inflytande och handlingsutrymme att arbeta för rätten till en lämplig bostad. På så sätt skulle regelverket

tydligare knyta an till regeringsformens målsättning om att det allmänna ska trygga rätten till bostad och bostadsförsörjningslagens inriktning om att kommuner ska skapa förutsättningar och identifiera åtgärder för att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. I länet ger flera av kommunerna idag ett tillsvidarekontrakt till de nyanlända som anvisats. Det har varit framgångsrikt och positivt ur ett rättighetsperspektiv; för barnperspektivet och individens rätt till bostad.

Länsstyrelsen vill också lyfta vikten av att se över hur utredningens förslag påverkar och påverkas av andra pågående utredningar och lagstiftningsprocesser. Då flera utredningar inom migrations- och integrationsområdet pågår parallellt är det svårt att få en överblick över hur mottagandet av nyanlända kommer att påverkas på sikt.

Länsstyrelsen vill belysa hur förslagen i SOU 2025:53 Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper kan resultera i en rad potentiella konsekvenser om förslagen i båda utredningarna antas i sin nuvarande form. Treårigt etableringsboende kombinerat med fem år för att kvalificera sig till de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen kan innebära att vissa nyanlända får det ännu svårare att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden utifrån inkomstkraven. Särskilt för de individer som beviljats uppehållstillstånd genom särskilt ömmande skäl, och därmed varken får ta del av bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner eller ekonomiskt bistånd de första fem åren. Då kan situationen bli svår när det treåriga etableringsboendet löper ut. Förslagen bedöms i högre grad drabba kvinnor respektive barnfamiljer med en risk för ökad ekonomisk utsatthet för barn samt för kvinnor som i högre utsträckning har lägre inkomster.

Kapitel 11. Förslag om stöd, information och uppföljning

11.1 Kommuner ska erbjuda stöd i att söka bostad

Det bör tydliggöras att kommunens stöd i att söka bostad relaterar till kommunens bostadsförsörjningsansvar och arbete för att motverka hemlöshet och problem kopplat till utanförskap. I nuvarande ordning förekommer att kommuner stöttar i att hitta bostadslösningar i andra kommuner och län när tidsbegränsade kontrakt löper ut. Det gäller särskilt om den egna

bostadsförsörjningen inte möter invånarnas bostadsbehov. Här finns en risk att kommuner medverkar till det som kallas för "aktiv medverkan till bosättning i annan kommun" eller "social dumpning". Några av länets kommuner har under åren haft utmaningar med att de har varit mottagare av "socialt dumpade" från andra kommuner som inte mött den egna kommunens bostadsbehov.

Länsstyrelsen saknar förslag som motverkar "aktiv medverkan till bosättning i annan kommun" eller "social dumpning".

11.3 Länsstyrelsen ska följa upp kommunernas ansvar för att ordna etableringsboende

Länsstyrelsen tillstyrker det nya uppdraget om uppföljning av kommunernas arbete med etableringsboende. Länsstyrelsen föreslår att Länsstyrelsens uppföljningsansvar gällande etableringsboende bör regleras i etableringsboendeförordningen. Därigenom knyts det uppföljande uppdraget av etableringsboende på ett tydligare sätt till Länsstyrelsens uppdrag i samma förordning om att föra dialog om kommunernas planering för att ta emot och ordna en bostad.

Förordningen (2016:1363) om länsstyrelserna uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända bör även fortsättningsvis ange den bredare inriktningen för Länsstyrelsen uppdrag. Det ger utrymme och flexibilitet att över tid anpassa Länsstyrelsens uppföljning av kommunernas mottagande utifrån nationella prioriteringar och regionala behov. Det kan också övervägas att i 9 och 10 §§ hänvisa till förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar, för att än mer synliggöra att Länsstyrelsens uppföljande uppdrag omfattar hela gruppen flyktingar och skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd.

Kapitel 18.7 Konsekvenser för statens finanser: Länsstyrelserna

Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna neddragningen med 30 miljoner kronor, till följd av att Länsstyrelsen inte längre föreslår fatta beslut om kommunal, kommer att påverka Länsstyrelsens övriga arbete.

I nuvarande system är beslutet om kommunal endast en liten del av länsstyrelsernas arbete. En stor del av arbete utgörs av dialoger och

information till kommunerna, oaktat hur många nyanlända som anvisas. Länsstyrelserna lägger stor vikt på dialoger och information till kommunerna. Det arbetet är oberoende av antalet nyanlända som ska anvisas. Länsstyrelsen bedömer att uppdraget att informera och föra dialog samt hantera kommunernas önskemål om antalet nyanlända som en kommun önskar ta emot är den huvudsakliga arbetsinsatsen och det uppdraget kvarstår i stor utsträckning även genom det nya förslaget. Ansvar för att få till denna process, kvalitetssäkra underlaget till Migrationsverket är fortsatt viktigt, oavsett vem som fattar beslutet om kommunal. Länsstyrelsernas uppdrag om beredskap och kapacitet kvarstår och integrationsuppdraget har ändrats med nya och mer komplexa uppdrag utan särskild finansiering. Detta tillsammans med förslaget om ett nytt uppdrag om uppföljning innebär att neddragningen inte står i proposition till den föreslagna neddragningen. En minskning av anslaget skulle få stor påverkan på arbetet och därför bör anslaget inte minskas med 30 miljoner kronor.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt med samordnare Peninha Fischer som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Pernilla Bylund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.